

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. május 8.

TÖRTÉNELEM SZERB NYELVEN

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Упутство за исправљање писмених испитних задатака

Задатак исправљајте хемијском оловком другачије боје од оне коју користи кандидат, и то на следећи начин!

1. Тачан одговор	✓
2. Недостатак	√—
3. Не припада уско уз решење	[]
4. Непотребан, део који се не оцењује(прецртавање)	_____
5. Груба грешка, садржајна грешка (подвлачење)	_____
6. Текст без смисла, логички проблеми (подвлачење)	~~~~~
7. Неправилна употреба језика (подвлачење)	
8. Груба правописна грешка (подвлачење)	=====

Од правоугаоника који се налазе испод задатака у левом је максималан број бодова за задатак, а у десни упишите укупан број бодова који је ученик постигао!

За решавање појединих делова задатка на радњу упишите и делимичне бодове који се за то додељују!

Прихватите само оне елементе одговора који су дати/формулисани у упутству за решавање, и оцењујте тако како је означено бодовање за поједине задатке! Код задатака где је могуће одступање од датих елемената одговора, у детаљном упутству за решавање се налази посебно објашњење за елементе задатке (нпр. образложење) и типове задатака.

I Исправљање и оцењивање кратких задатака

Принцип оцењивања је да се одговори у кључу за решавање прихватају као добри.

Бодовање

Добар одговор/део одговора:	0,5 или 1 бод (како је назначено у кључу решења)
Погрешан одговор:	0 бодова
Одговор недостаје:	0 бодова

0,5 бодова се може дати за елементе који су посебно означени у кључу.

Бодови за поједине елементе дати у кључу не могу се даље разлагати.

Добијени број приликом сабирања бодова за делове задатка не треба заокруживати, може бити нпр. 3,5 бода.

Бодовање задатака који се састоје из више елемената одговора:

- ако се даје 2 бода и задатак захтева два елемента одговора, за сваки појединачни елемент одговора без грешке се даје по 1 бод;
- ако се даје 1 бод и задатак захтева два елемента одговора, за сваки појединачни елемент одговора без грешке се даје 0,5 бодова.

Код задатака који немају затворен крај (нпр. код објашњења, тумачења текста) може се прихватити свако такво решење које се садржински подудара са одговором у упутству за решавање. (Зато код ових задатака решења почињу са „нпр.“.)

Код задатака где се од више елемената одговора треба изабрати тачно решење (нпр. тачно-нетачно) у случају да се сви елементи подвуку или означе, одговор се не оцењује. Ако задатак дефинише број елемената, а кандидат напише више од тога, онда треба оцењивати по редоследу како је написано.

Више од максималног броја бодова, „наградни бодови” се не могу дати.

Због лоших или непотпуних одговора се бодови не одузимају!

Укупан број бодова код једноставних, кратких задатака треба уписати на задњу страницу обе радње, у одговарајуће поље ступца збирне табеле на следећи начин:

- ако је укупан број бодова **цео број**, онда га уписујемо у рубрику *Укупно*, а затим поново и у рубрику *I Постигнут број бодова заокружен на ceo број*;
- ако је укупан број бодова **разломак (одн. децималан број)**, онда га уписујемо у рубрику *Укупно*, а затим заокруживајући на **цео број** по математичким правилима (нпр. 23,5 бодова се заокружује на 24 бода) га уписујемо у рубрику *I Постигнут број бодова заокружен на ceo број*.

Од кључа за исправљање се може одступити само у посебно оправданом случају. Наставник који исправља треба писмено да образложи узроке одступања.

II Исправљање и оцењивање текстуалних (есејских) задатака

1. Избор задатка

Оцењују се укупно **четири** задатка:

и то **два кратка** и **два дугачка** задатка, међу којима се сваки односи на **различито раздобље**, барем два на **мађарску историју** и један на **светску историју**.

Оцењивање задатака у **случају** да је ученик **лоше изабрао задатке**:

Ако је ученик *решио четири задатка*, али је погрешно изабрао у односу на раздобље, врсту задатка итд. онда

- онај задатак (или задатке) у којем је постигао најмање бодова не треба узети у обзир, тако да при израчунавању укупног броја изгуби што мање бодова;
- онај задатак (два или три) треба узети у обзир, који задовољава аспекту избора и у којем је добио највише бодова.

Ако ученик *започне више од четири задатка* али свој избор не означи једносмислено, а међу решењима има четири задатка која одговарају правилима избора, онда почињући од најмањег редног броја решеног задатка на основу правила избора треба оцењивати по растућем редоследу (нпр. 13., 16., 17., 20. или 14., 16., 17., 20.).

Ако ученик *започне више од четири задатка*, али свој избор не означи једносмислено, али нема таква четири задатка која одговарају аспектима избора, онда у обзир треба узети оне задатке који одговарају аспектима избора и у којима је добио највише бодова.

Ако је кандидат *започео све задатке* и није једносмислено означио свој избор, онда одговарајући опису испита треба оценити решења за задатке **13., 16., 19. и 22.**

2. Оцењивање задатака

У оцењивању задатака одлучују следећи аспекти:

- a) **разумевање задатка**,
- b) **задовољење захтевима** (компетенције, садржај),
- c) **конципираност, правилна употреба језика**.

Оцењивање текстуалних задатака се одвија према **кључу за исправљање** који садржи конкретне аспекте и поступке оцењивања, као и припадајући садржај.

а) Упутство за бодовање разумевања задатка

У вези разумевања задатка треба обратити пажњу на следеће аспекте:

- Идентификација задатка (тема, раздобље): да ли ученик пише о датом проблему, теми, раздобљу?
- Придржавање теме, истицање суштине: да ли се концентрише на постављени проблем у задатку истицањем суштине?
- Дубина садржаја, излагање: колико су му сложене констатације и закључци, односно да ли су релевантни у односу на проблем?
- Разноврсност и успешност радње: да ли користи изворе, зна ли да изводи битне констатације и закључке?

Код конкретног оцењивања задатка први корак је одлука да ли је од могућих 4 или 8 бодова за **разумевање задатка** кандидат достигао барем 1 бод. Ако није, укупан број бодова за задатак може бити само 0.

Задаци решавања проблема (кратки)

4 бода се дају ако је кандидат проблем разумео у потпуности и тачно протумачио, излагање је пропорционално, логично и истиче суштину. Коришћењем извора формулише битне закључке, однос конкретних и општих тврдњи је изједначен.
3 бода се дају ако је кандидат проблем разумео у потпуности, тачно га протумачио, али излагање је непропорционално или не истиче суштину.
2 бода се дају ако решење проблема само делимично изради и користи изворе, али не даје битне констатације.
1 бод се даје ако напише барем један такав закључак на основу којег се види да је разумео проблем, али већи део излагања се не усмерава у правцу тумачења или решавања проблема.
0 бодова се даје ако не разуме, или погрешно схвати задатак, не користи изворе, тврдње се не усмеравају у правцу тумачења проблема.

Аналитички (дуги) задаци

7-8 бодова се дају ако је кандидат проблем разумео у потпуности и тачно протумачио, излагање је пропорционално, логично и истиче суштину. Коришћењем извора формира битне закључке и тврдње, однос конкретних и општих тврдњи је изједначен.
4-6 бодова се дају ако је кандидат проблем разумео у потпуности, тачно га протумачио, али излагање је непропорционално или не истиче суштину.
2-3 бода се дају ако решење проблема само делимично изради и користи изворе, али не даје битне констатације.
1 бод се даје ако напише барем једну такву тврдњу на основу које се види да је разумео проблем, али већи део излагања не иде у правцу тумачења или решавања проблема.
0 бодова се даје ако не разуме, или погрешно схвати задатак, не користи изворе, тврдње не иду у правцу тумачења проблема.

б) Бодовање поступака и садржајних елемената

У кључу за исправљање смо поступке у вези примене компетенција (нпр. оријентација у времену и простору, коришћење извора) означили са „П”, а њима припадајуће садржајне елементе са „С”.

Свакако да постоји тесна веза између два аспекта оцењивања, **јер се поступци могу тумачити и оцењивати само путем конкретног садржаја.**

У случају задатака решавања проблема (кратких) уз једну радњу се везују један до два садржаја, док се у задацима анализе – посебно код откривања чињеница које утичу на догађаје – појављује више садржајних елемената, два- три.

Ако се у кључу за исправљање уз једну радњу везује само један садржајни елемент, онда и у исправци **број бодова** за поступак и за садржај **треба да се подудара.** (Нпр. код кратких задатака за аспекте *Оријентација у простору и времену* и *Употреба стручне терминологије*, односно код дугачких задатака за аспект *Оријентација у простору и времену* и се може доделити само 0 или 2 или 4 бода.)

Ако се у кључу за исправљање уз један поступак везује више садржајних елемената, онда се због уске везе која постоји између њих **одређени број бодова не може доделити** (нпр. код кратких задатака за аспект *Употреба извора* се не може доделити 1 и 4 бода, за аспект *Откривање чињеница битних за догађаје* се не може доделити 1 и 5 бодова, односно код дугих задатака за аспект *Употреба стручне терминологије* се не може доделити 1 и 4 бода, за аспект *Употреба извора* се не може доделити 1 и 6 бодова, а за аспект *Откривање чињеница битних за догађаје* се не може доделити 1 и 7 бодова.).

Као опште правило приликом бодовања појединих поступака и појединих садржаја треба применити следеће.

Бодовање „Постака” (П)

2 бода се дају ако је висок припадајући број бодова за садржај (више од 50% од максималног броја бодова за садржај).

1 бод се даје ако је од бодова за садржај кандидат постигао барем 1 бод, а одговор не садржи грубе грешке (погрешан податак, констатација).
--

0 бодова се даје ако кандидат није добио бодове за садржајне елементе, а одговор садржи грубе грешке.
--

Примери код садржајних елемената (нпр.) означавају који садржаји се прихватају као добар одговор. **Садржајни елементи одговора се у принципу састоје из два елемента:** одређивање у времену и простору; употреба општих и конкретних појмова; набрајање (означавање, приказивање) и закључивање (установљавање). Приликом бодовања значи да ако одговор садржи само један елемент даје се 1 бод, а ако садржи оба дају се 2 бода. Наравно да се код садржајних елемената одговора – посебно код набрајања и закључивања – може прихватити и другачија добра комбинација, различита од оне у кључу за исправљање! У кључу за исправљање код неколико садржајних елемената је наведено више добрих варијанти одговора раздвојених са „или”, а све то не искључује могућност да онај који оцењује не прихвати и друге добре садржајне елементе.

Бодовање „Садржајних елемената” (С)

2 бода се дају ако садржи одговарајућу количину тачних података, у анализи се добро позива на изворе (ауторе, намере, околности, итд.), као и да означава више карактеристичних, типичних узрока и последица, и/или наводи историјске личности везане уз догађаје.

1 бод се даје ако анализа садржи мало небитних података, закључака и констатација. Садржи само неколико података који нису најкарактеристичнији.

0 бодова се даје ако нема података, повезаности, или ако су у решењу потпуно погрешне констатације.

с) Бодовање „Композиције и правилне употребе језика”**Код задатака решавања проблема (кратких)**

2 бода се дају ако је текст конципиран од реченица са смислом и нема грубих правописних грешака.

1 бод се даје ако има више језичких и више грубих правописних грешака.

0 бодова се даје ако је решење скица од набацаних речи, нема повезаних реченица.

Код задатака анализе (дугачких)

7-8 бодова се дају ако је текст конципиран од реченица са смислом, кохерентан је, логично се надограђује, сразмерно је усклађен према излагању садржаја, констатације су нијансиране, са више аспеката, нема граматичких или правописних грешака.

4-6 бодова се дају ако се текст састоји од реченица са смислом, али је несразмерно конципиран или су неке констатације поједностављене, има мањих језичких грешака.

2-3 бода се дају ако се текст састоји од реченица са смислом, али је текст лоше конципиран, несразмеран, има недостатака (нпр.: недостаје увод, разрада или закључак). Констатације у тексту су поједностављене, има језичких грешака.

1 бод се даје ако се одговор састоји од реченица међу којима једва да има повезаности (садржајне или језичке), садржи грубе језичке и правописне грешке.

0 бодова се даје ако је одговор у виду скице, састоји се само из речи.

3. Обим текстуалних задатака

Важна компетенција при писању текста је да кандидат изрази своје мисли у оквиру унапред одређеног простора (обима). У оправданом случају, реченица започета на тачкастим линијама може да се заврши на празном месту на листу, а овај елемент одговора ће се такође оценити. Код кратких задатака то значи отприлике 2- 3 реда, а код дугачких отприлике 4- 5 редова.

4. Предложени редослед оцењивања текстуалних задатака

1. Проучите кључ за исправљање задатака!
2. Прегледајте пример низа аспеката оцењивања!
3. Проконтролишите кандидатов избор задатака!
4. Прочитајте ученикову радњу барем два пута!
5. По елементима кључа за исправљање установите постигнут број бодова по појединим аспектима!
6. Установите укупан број бодова и уз помоћ делиоца (**3 и 4**) прерачунајте у број испитних бодова!
7. Испитне бодове **немојте заокруживати** по задацима!
8. **Израчунајте укупни постигнут збир испитних бодова за четири есејска задатака, затим га упишите на задњу страну радње, у одговарајуће поље ступца збирне табеле:**
 - ако је укупан број бодова **цео број**, онда га уписујемо у рубрику *Укупно*, а затим поново и у рубрику *II Постигнут број бодова заокружен на цео број*;
 - ако је укупан број бодова **разломак** (одн. децималан број), онда га уписујемо у рубрику *Укупно*, а затим заокруживајући на **цео број** по математичким правилима (нпр. 23,33 бодова се заокружује на 23 бода, 23,5 или 23,66 бодова се заокружује на 24 бода) га уписујемо у рубрику *II Постигнут број бодова заокружен на цео број*!

III Утврђивање укупног броја бодова задатака

Саберите постигнут број бодова – раније већ вероватно заокружен - у I и II делу!

Табеле за оцењивање, бодовање задатака

Задаци који захтевају кратак одговор

Аспекти	Могући број	Постигнут број
	бодова	
Разумевање задатка	4	
Оријентација у простору и времену	4	
Употреба стручне терминологије	4	
Коришћење извора	6	
Откривање чињеница битних за догађаје	8	
Композиција, правилна употреба језика	2	
Укупан број бодова	28	
	ДЕЛИЛАЦ 4	
Број испитних бодова	7	

Задаци који захтевају дугачак одговор

Аспекти	Могући број	Постигнут број
	бодова	
Разумевање задатка	8	
Оријентација у простору и времену	4	
Употреба стручне терминологије	6	
Коришћење извора	10	
Откривање чињеница битних за догађаје	12	
Композиција, правилна употреба језика	8	
Укупан број бодова	48	
	ДЕЛИЛАЦ 3	
Број испитних бодова	16	

I ЗАДАЦИ КОЈИ ЗАХТЕВАЈУ КРАТАК ОДГОВОР

1. Августов принципат (Укупно 4 бода.)

a) задржала се привидност републике / задржале су се институције републике, али је уствари створена аутократија (самовлада). (*Прихвата се и други, садржајно исти одговор.*) (1 бод)

b) 31. п.н.е. , Акцион (Action) (0,5 бодова по елементу, укупно 1 бод.)

c) личност му је била неповредива, место становања неповредиво, имао је право вета, могао је учествовати на заседањима сената, могао је да сазива плебејску народну скупштину, (*Прихватају се било која два тачна одговора у било ком редоследу. Прихватају се и други, садржајно исти одговори.*)

(0,5 бодова по елементу, укупно 1 бод.)

d) конзул или цензор или диктатор или понтифекс максимумс или проконзул или император или аугур (*Прихвата се и други тачан одговор.*) (1 бод)

2. Франачко царство (Укупно 4 бода.)

a) Верден, 843. (0,5 бодова по елементу, укупно 1 бод.)

b) Каролинг (1 бод)

c) Карло (Ђелави) (0,5 бодова)

d) Лотар (0,5 бодова)

e) Лудвиг (Немачки) (0,5 бодова)

f) Лудвиг (Немачки) (0,5 бодова)

3. Матија Хуњади (0,5 бодова по елементу, укупно 4 бода.)

	Фридрих III (Хабсбуршки), немачко-римски цар	Јиржи Подјебрадски (Ђорђе Подјебрад), краљ Чешке	Мухамед II, турски силтан
Редни број цитата из извора	3, 6	5, 7	1, 2, 4, 8

4. Привреду Европе у XVI веку (1 бод по елементу, укупно 4 бода.)

a) 3. **b)** 1. **c)** 3. **d)** 2.

5. Мађарски сталези и Хабсбурговци (Укупно 4 бода.)

a) Марија Терезија (1 бод)

b) 1711. , Сатмар (0,5 бодова по елементу, укупно 1 бод)

c) ослобођивање од пореза (за племиће), редовно сазивање народне скупштине / учешће у доношењу закона (*Прихватају се и одговори у обрнутом редоследу и сличној формулацији.*) (0,5 бодова по елементу, укупно 1 бод)

d) Урбар / урбарска уредба (1 бод)

6. Демографске промене у Енглеској (0,5 бодова по елементу, укупно 2 бода.)

Тврдња	Тачно	Нетачно
a) Број становништва је још пре развијања прве индустријске револуције почео да расте.	X	
b) Број становништва је у доба индустријске револуције константно и равномерно растао.		X
c) У доба индустријских револуција је дошло до наглог пораста становништва, који је од два показивача на графику узроковала промена броја смртности.	X	
d) У доба индустријских револуција се променио положај жена, а његова демографска последица је постала значајна у доба друге индустријске револуције.	X	

7. Друштво у доба реформи (0,5 бодова по елементу, укупно 3 бода.)**a)** 3.**b)** 1.**c)** I / Лајош Велики**d)** жупанијски посланик / сталешки службеник или двор је именовано службенике владине канцеларије (*Прихвата се слично формулисан тачан одговор.*)**e)** Намесништво / (Мађарска) Канцеларија / (Мађарска) Комора (*Прихвата се и ако назив пише малим почетним словом.*)**f)** интелигенција која није племићког порекла (*Прихвата се слично формулисан тачан одговор.*)**8. Нацистичка идеологија (Укупно 4 бода.)****a)** јеврејство / Јевреји (0,5 бодова)**b)** комунизам / социјализам / марксизам / бољшевизам (0,5 бодова)**c)** капитализам / капиталистички систем / тржишна привреда (0,5 бодова)**d)** И комунизам и капитализам су Јевреји смислили / одговорни / корисници (*Прихвата се слично формулисан тачан одговор; још се прихвата: ово троје су били узрочници кризе / проблема у Немачкој.*) (0,5 бодова)**e)** Енглеска, САД и Совјетски Савез / савезници / државе које су у рату са Немачком раде по замислима / интересима / упутствима Јевреја (*Прихвата се слично формулисан тачан одговор, уколико садржи конкретне елементе одговора, поред натписа слике*) (1 бод)**f)** Јевреји обмањују / израбљују, наводе на грех хришћане / аријевце (*Прихвата се слично формулисан тачан одговор, уколико садржи конкретне елементе одговора, поред натписа слике*) (1 бод)**9. Мађарска и Други светски рат (0,5 бодова по елементу, укупно 4 бода.)****a)** донска / вороњешка катастрофа (битка код Вороњежа)**b)** јануар 1943.**c)** друга бечка одлука / враћање територије (поново прикључење) северног Ердеља**d)** 30. август 1940.**e)** немачка окупација**f)** 19. март 1944.**g)** бомбардовање Кошица**h)** 26. јун 1941.*(Прихвата се и слично формулисан тачан одговор)***10. Ракошијева диктатура (1 бод по елементу, укупно 4 бода.)****a)** исељавање / интернација**b)** аристократа / (високи(племић) / грофовског порекла / улога политичког вође / премијер (председник владе) (*Прихвата се и други тачан одговор.*)**c)** комунистичка диктатура је била против вере / против цркве (*Прихвата се и слично формулисан тачан одговор.*)**d)** стан је добио један партијски функционер (*Прихвата се и слично формулисан тачан одговор.*)

11. Мањине у Украјини (Укупно 4 бода.)

- a)** људи гласају / бирају на националној / језичкој основи (*Прихвата се и слично формулисан тачан одговор.*) (1 бод)
- b)** руски гасовод пролази кроз Украјину (*Прихвата се и слично формулисан тачан одговор.*) (1 бод)
- c)** распад Совјетског Савеза / формирање независне Украјине (1 бод)
- d)** Мађари (0,5 бодова)
- e)** подножје Карпата, Подкарпатје (0,5 бодова)

12. Привреда Мађарске (0,5 бодова по елементу, укупно 3 бода.)

Тврдња	тачно	нетачно
a) У 1993/94 је дошло до преокрета: сви привредни показатељи су почели трајно да се побољшавају.		X
b) У 1990-тим годинама је већ значајна тежина такозваног трећег сектора у привреди.	X	
c) У 1997. години у Мађарској је отприлике сваки десети становник био незапослен.		X
d) Са променом система су практично укинули помоћ за одржавање цена коју је давала држава (субвенције).	X	
e) Аграрне територије и индустријски градови су губитници због промене система.	X	
f) Средином 90-тих година дејство инфлације су у пензијама мање кориговали, него у платама.	X	

II ЕСЕЈСКИ ЗАДАЦИ СА АНАЛИЗОМ

13. Хришћанство у IV веку (кратак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини приказује како хришћанство постаје државна вера у Римском царству у IV веку. Одговор коришћењем извора упућује на битне повезаности (нпр. обрачунавање, односно стапање паганских култова).	0–4
Оријентација у простору и времену	П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену. С Утврђује да су 313. године издали Милански едикт, и да се хришћанство тада проширило већ по целом Римском царству / првенствено по градовима.	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему. С Стручно користи следеће опште и конкретне историјске појмове: нпр. хришћанин, црква, бискуп (владика), жинат (синод), цар.	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба извора	П Кандидат у одговор уграђује информације из извора, и из тога изводи закључке. С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. 25. децембар је био празник Бога сунца, хришћани су учествовали на паганским празницима, празник рођења Исуса су поставили на датум празновања Бога сунца), и у вези тога даје битна установљења (нпр. хришћанска црква је преобразила / испунила новим садржајем паганске празнике). С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. хришћани су разорили храм, хришћани су паганске богове сматрали за ђаволе / демоне), и у вези тога даје битна установљења (нпр. хришћанство је укинуло веровање у паганске култове, хришћанство је разорило одређене грађевине паганских култова).	0–6 [не може се дати: 1и 4]
Откривање чињеница битних за догађаје	П Кандидат приказује како хришћанство постаје државна вера, открива улогу владара. С Утврђује да је Константин / Милански едикт обезбедио слободу вероисповести, и у вези тога даје битна установљења (нпр. савез између владара и цркве, ширење хришћанства се више не може зауставити, у Риму је дошао крај прогонима хришћана). С Утврђује да су на сабору у Никеји усталили хришћанско учење / догме / верске ставове, и у вези тога даје битна установљења (нпр. држава жели јединствену цркву, Константин председава синодом, јеретицима се називају они који се не слажу с тиме) или изражава суштину никејске вероисповести / учење Светог Тројства. С Утврђује да је на крају века хришћанство постало државна вера, и у вези тога даје битно установљење (нпр. цар Теодосије је издао уредбу, и држава и црква су повезани).	0–8 [не може се дати: 1и 5]

Композиција, правилна употреба језика	Излагање је дато у реченицама, садржај је логично састављен. У одговору нема грубих правописних или стилистичких грешака.	0–2
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		28
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		7

14. Османско царство

(дугачак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини приказује и анализира ширење и уређење Османског царства. Одговор истичући суштину приказује организацију османске државе и војске. Анализа открива ток османског ширења. Кандидат у одговору користи и анализира изворе, из њих извлачи битне закључке, утврђује последице.	0–8
Оријентација у простору и времену	П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену. С Утврђује да је Косовска битка била 1389. године, Никополска 1396. године, а пад Константинопоља (Византије) 1453. године.	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему. С Стручно користи следеће опште појмове: нпр. царство, војска, имање. С Стручно користи следеће конкретне историјске појмове: нпр. султан, спахија, јаничар, деспотизам, ислам.	0–6 [не може се дати: 1и 4]
Употреба извора	П Кандидат у одговор уграђује информације из датих извора, и из тога изводи закључке. С Утврђује да је Османско царство од данка у крви (прикупљаног од хришћанских поданика) војно обучавало јаничаре, и даје битно установљење у вези тога (нпр. јаничари су били најамничка пешадија, били су васпитавани / исламизовани код турских породица, јаничари су чинили јединице одане султану). С Утврђује да су Срби претрпели пораз од османлија на Косову пољу, и у вези тога даје битно установљење (нпр. Балкан је пао под османску власт, Србија је постала османски вазал). С Утврђује да је код Никопоља Жигмунд / хришћанска војска претрпела пораз од османлија, и даје битно установљење у вези тога (нпр. међународна војска се састојала већином од Француза, недисциплина је проузроковала пораз, пораз је онемогућио потискивање Турака). С Утврђује да су османлије заузеле Константинопољ, и у вези тога даје битно установљење (нпр. град је постао главни град Османског царства, поштовали су имовину / веру становништва).	0–10 [не може се дати: 1и 6]

<p>Откривање чињеница битних за догађаје</p>	<p>П Кандидат открива ширење Османског царства и приказује његово уређење.</p> <p>С Утврђује да је на челу државе био султан, и даје битно установљење у вези султанове моћи (нпр. султанова власт је била деспотска, султан је био власник целокупног земљишта, султан је уједно био и калиф / и верски вођа) <i>или</i> у вези државне организације даје битно установљење (нпр. централна пореска евиденција / функционисање дефтердара (убирача пореза), изградња система вилајета).</p> <p>С Утврђује да су језгро војске чинили спахије- власници службених имања, и у вези тога даје битно установљење (нпр. теоретски султан је власник целокупног земљишта, приказује систем тимара, спахије су биле потчињене султану, систем подстиче освајања).</p> <p>С Утврђује да се црквена и политичка власт нису међусобно раздвојиле, и у вези тога даје битно установљење (нпр. функционисало је правосуђе на верској основи, султан је уједно био и калиф, нема самосталне цркве / свештенства).</p> <p>С Утврђује да је на крају периода царство садржавало Балкан и Малу Азију, и у вези тога даје битно установљење (нпр. Румелија и Анадолија је турски назив ове две територије, вазалске државе се налазе на пограничној територији, паралелно ширење на запад и исток).</p> <p>С: Сопственим знањем и тачним закључцима допуњава и поткрепљује своју анализу.</p> <p><i>На исти елемент одговора се не може дати бод за садржајно вредновање два различита аспекта.</i></p>	<p>0–12 [не може се дати: 1 и 7]</p>
<p>Композиција, правилна употреба језика</p>	<p>Излагање је дато у реченицама, реченице су јасне и једносмислене.</p> <p>Анализа је кохерентан текст, садржај се логично излаже.</p> <p>Ученикови закључци показују да зна да анализира.</p> <p>Одговор не садржи грубе граматичке или правописне грешке.</p>	<p>0–8</p>
<p>УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ</p>		<p>48</p>
<p>БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА</p>		<p>16</p>

15. Позадина у Првом светском рату (кратак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
<p>Разумевање задатка</p>	<p>Кандидат у суштини приказује улогу и стање позадине у Првом светском рату.</p> <p>Одговор коришћењем извора упућује на битне повезаности (нпр. терети наметнути позадини због рата).</p>	<p>0–4</p>
<p>Оријентација у простору и времену</p>	<p>П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>С Утврђује да је Први светски рат трајао од 1914. до 1918. године, и у одговору се сконцентрише на позадину земаља учесница рата.</p>	<p>0–4 [не може се дати: 1 и 3]</p>

Употреба стручне терминологије	<p>П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему.</p> <p>С: Стручно користи следеће опште и конкретне историјске појмове: нпр. рат, војска, позадина, снабдевање.</p>	<p>0–4 [не може се дати: 1и 3]</p>
Употреба извора	<p>П Кандидат у одговор уграђује информације из извора, и из тога изводи закључке.</p> <p>С На основу плаката утврђује једну битну чињеницу (нпр. подстицао је на узимање ратног кредита, подстицао је становништво да допринесе ратним издацима), и у вези тога даје битно установљење (нпр. трудио се да утиче на патриотска / национална осећања, потицао је да се непријатељ може победити / победа је питање новца, за собом је вукао задуживање државе).</p> <p>С На основу извора утврђује једну битну чињеницу (нпр. радници су штрајковали, руководство Монархије је забрињавао наступ радника), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. на крају рата су ојачали левичарски покрети, незадовољство радника је претило избијањем револуције, незадовољство радника је продубила беда ратних година).</p>	<p>0–6 [не може се дати: 1и 4]</p>
Откривање чињеница битних за догађаје	<p>П Кандидат приказује улогу и стање позадине, и открива узроке или последице приказаних чињеница.</p> <p>С Утврђује да је у рату позадина обезбеђивала снабдевање, и за то наводи барем два примера (нпр. за војску је обезбеђивала војнике, оружје, муницију, намирнице, средства за транспорт) <i>или</i> даје једно битно установљење у вези стања / значаја позадине (нпр. у рату који се одуговлачио на позадину је падао све већи терет, због одуговлачења рата позадина је добила одлучујућу улогу, пораз централних сила / Немачке је изазвало исцрпљење позадине, силе Антанте су могле позадини да захвале победу).</p> <p>С Утврђује једну од привредних тешкоћа које су у вези са ратом (нпр. недостатак намирница, висока инфлација), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. на више места су увели систем бонова, долази до реквизирања (конфискације) за војску, за покривање ратних издатака су без покрића штампали новац, власти су увеле регулисање цена); <i>или</i> утврђује да су увели ратну привреду, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. процветала је ратна индустрија / тешка индустрија, производња је била подређена војним интересима).</p> <p>С Утврђује једну од нових појава у друштву (нпр. жене су се све више запошљавале, позивали су становништво да даје прилоге), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. велики део мушкараца способних за рад су се борили на фронту, појачале су се делатности у вези равноправности жена, трудили су се да дају помоћ члановима породице инвалида / оних који су погинули), <i>или</i> утврђује једну предузету мера за правно ограничење (нпр.</p>	<p>0–8 [не може се дати: 1и 5]</p>

	построжили су цензуру, ограничили су право на окупљање, контролисали су писма која су слата на фронт / са фронта), и установљава да су ограничавали грађанска права на слободу.	
Композиција, правилна употреба језика	Излагање је дато у реченицама, садржај је логично састављен. У одговору нема грубих правописних или стилистичких грешака.	0–2
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		28
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		7

16. Привреда САД између 1918. и 1928. године

(дугачак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини приказује привреду САД између 1918. и 1928. године. Приказује улогу САД у светској привреди. Приказује главне карактеристике процвата америчке привреде. Кандидат у одговору користи и анализира изворе, из њих извлачи битне закључке, утврђује последице.	0–8
Оријентација у простору и времену	П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену. С Утврђује да је период који се разматра био после Првог светског рата, и упућује на неке просторне карактеристике теме (нпр. промена односа привредних сила између Сједињених Држава и Европе, европско-америчке привредне везе постају тесније).	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему. С Стручно користи следеће опште појмове: нпр. индустрија, пољопривреда, процват / развој, производња. С Стручно користи следеће конкретне историјске појмове: нпр. светска привреда, кредит, реклама.	0–6 [не може се дати: 1и 4]
Употреба извора	П Кандидат у одговор уграђује информације из датих извора, и из тога изводи закључке. С На основу података у табели утврђује једну битну чињеницу (нпр. највећи део / отприлике трећину светске индустријске производње су давале Сједињене Државе, у разматраном периоду су Сједињене Државе повећале своје учешће у светској индустријској производњи), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. Сједињене Државе су већ за време друге индустријске револуције придобиле водећу улогу, упоредо са повећавањем њене тежине у светској привреди су европске привреде потиснуте у позадину). С На основу слике утврђује једну битну чињеницу (нпр. користили су покретну траку, производња аутомобила је била значајна), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. покретна трака је направила производњу бржом / јефтинијом, аутомобил је постао масовна роба).	0–10 [не може се дати: 1и 6]

	<p>С Утврђује један важан елемент текста (нпр. наглашава повећани значај продаје / рекламе, продаја се сматра исто толико важном као и производња), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. повећана улога рекламе / продаје је била у зависности са масовном производњом, реклама је имала дејство повећавања потрошње, реклама је повећала производне трошкове / цене).</p> <p>С На основу графика утврђује једну битну чињеницу (нпр. приходи фарми су се до средине 1920-тих година повећавали, приходи фарми су у другој половини 1920-тих година стагнирали / благо опали, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. растућим приходима је у великој мери допринео извоз, стагнирање / смањење прихода је било у зависности са затварањем / насталом хиперпродукцијом европских тржишта, пад прихода је довео о задуживања, смањила се рентабилност пољопривреде).</p>	
<p>Откривање чињеница битних за догађаје</p>	<p>П Кандидат приказује карактеристике привреде Сједињених Држава и њену улогу у светској привреди, и упућује на позадину процвата.</p> <p>С Утврђује водећу улогу Сједињених Држава у светској привреди, и даје једно битно установљење у вези позадине тога (нпр. основу је дао брзи развој који је настао у XIX веку, а привреда европских земаља је доспела у кризу због светског рата) <i>или</i> упућује не неки чинилац (нпр. Сједињене Државе су поседовале скоро половину светских резерви злата, долар је био најстабилније средство плаћања, Сједињене Државе су постале највећи светски кредитор).</p> <p>С Утврђује један важан елемент привредне везе Сједињених Држава са Великом Британијом и Француском за време рата (нпр. за време рата су Сједињене Државе допунама опскрбљавале две силе, давале им кредите), и установљава једну последицу тога (нпр. две европске силе су нагомилале значајне дугове, после рата су почеле да враћају кредите).</p> <p>С Утврђује неки елемент привредних веза Сједињених Држава и Немачке (нпр. Сједињене Државе су дале кредит Немачкој /Доузов план/, уложиле су значајан капитал у Немачку), и даје једно битно установљење у вези последице тога (нпр. амерички капитал је имао значајну улогу у постављању немачке привреде на ноге, немачка привреда је веома зависила од америчке).</p> <p>С Утврђује барем једну од модерних индустријских грана које су имале важну улогу у процвату (нпр. аутомобилска индустрија, производња електричне енергије, нафтне рафинерије, индустрија пластике), и даје једно установљење у вези њиховог значаја (нпр. аутомобил је постао масовни аркивал (роба), изградила се електрична мрежа), или установљава да је процват индустрије био окончан великом светском привредном кризом.</p> <p>С: Сопственим знањем и тачним закључцима допуњава и</p>	<p>0–12 [не може се дати: 1и 7]</p>

	<p>поткрепљује своју анализу.</p> <p><i>На исти елемент одговора се не може дати бод за садржајно вредновање два различита аспекта.</i></p>	
Композиција, правилна употреба језика	<p>Излагање је дато у реченицама, реченице су јасне и једносмислене.</p> <p>Анализа је кохерентан текст, садржај се логично излаже.</p> <p>Ученикови закључци показују да зна да анализира.</p> <p>Одговор не садржи грубе граматичке или правописне грешке.</p>	0–8
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		48
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		16

17. Склопљени мирови на почетку XVII века (кратак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини приказује бечки и житваторочки мир. Одговор коришћењем извора упућује на битне повезаности (нпр. настањивање хајдука, равнотежа моћи Хабсбуршког и Османског царства).	0–4
Оријентација у простору и времену	<p>П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>С Утврђује да су мир који је окончао Бочкаијев устанак потписали 1606. године у Бечу, а у истој години и мир (у Житватороку) који је окончао петнаестогодишњи рат.</p>	<p>0–4</p> <p>[не може се дати: 1и 3]</p>
Употреба стручне терминологије	<p>П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему.</p> <p>С: Стручно користи следеће опште и конкретне историјске појмове: нпр. мир, сталештво, верска толеранција, хајдук.</p>	<p>0–4</p> <p>[не може се дати: 1и 3]</p>
Употреба извора	<p>П Кандидат у одговор уграђује информације из извора, и из тога изводи закључке.</p> <p>С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. признавање заслуга хајдучима, колективно проглашавање хајдука за племиће), и установљава да је Бочкаи настанио хајдуке ослобођене пореске обавезе / са војном обавезом.</p> <p>С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. склапање мира се десило на мађарској територији, два владара су насловљена истим рангом), и у вези тога даје битно установљење (нпр. житваторочки мир је нагодба две велике силе истог ранга на основу насталог / статус кво-непромењеног стања / склопљени мир/изражава равнотежу сила).</p>	<p>0–6</p> <p>[не може се дати: 1и 4]</p>
Откривање чињеница битних за догађаје	<p>П Кандидат приказује садржај бечког и житваторочног мира, и открива њихов значај.</p> <p>С Утврђује да је Бочкаи имао важну улогу приликом склапања бечког и житваторочног мира, и у вези тога даје битно установљење (нпр. оба мира су резултат компромиса, два мира окончавају дуги ратни период).</p> <p>С Утврђује да је бечки мир успоставио сталешке привилегије (и слободу вероисповести), и у вези тога даје једно битно установљење (нпр. њихово кршење је било</p>	<p>0–8</p> <p>[не може се дати: 1и 5]</p>

	<p>узрок успеха устанка, то је била основа компромиса у следећем веку).</p> <p>С Утврђује неку другу чињеницу која је у вези са склапањем мирова (нпр. Бочкаи се одриче титуле мађарског кнеза, Бочкаију су нудили турску круну / титулу краља, Бочкаи у свом тестаменту истиче потребу за самосталним Ердељем (Трансилванијом), и у вези тога даје једно битно установљење (нпр. борба против Турака је немогућа без Хабсбурговаца, граница турске окупиране територије се више не шири, самостални Ердељ (Трансилванија) је гаранција права мађарских сталежа).</p> <p><i>На исти елемент одговора се не може дати бод за садржајно вредновање два различита аспекта.</i></p>	
Композиција, правилна употреба језика	Излагање је дато у реченицама, садржај је логично састављен. У одговору нема грубих правописних или стилистичких грешака.	0–2
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		28
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		7

18. Црквена политика мађарских средњевековних владара (дугачак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	<p>Кандидат у суштини приказује процес очвршћавања хришћанства у Мађарској.</p> <p>Приказује ширење хришћанства Светог Иштвана и кораке које је предузео у интересу изградње црквене организације.</p> <p>Приказује значај политике Светог Ласла и Калмана Кењвеша са аспекта очвршћавања хришћанства.</p> <p>Кандидат у одговору користи и анализира изворе, из њих извлачи битне закључке, утврђује последице.</p>	0–8
Оријентација у простору и времену	<p>П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>С Утврђује године владавине три владара (997/1000/1001–1038, 1077–1095, 1095–1116), и упућује на то да су владали у Мађарској.</p>	0–4 [не може се дати: 1 и 3]
Употреба стручне терминологије	<p>П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему.</p> <p>С Стручно користи следеће опште појмове: нпр. хришћанин, хришћанство, црква, краљ / владар, закон.</p> <p>С Стручно користи следеће конкретне историјске појмове: нпр. бискуп(ија)–(владика, епархија), надбискуп–(архиепископ), монашки ред / манастир. паганин, десетина.</p>	0–6 [не може се дати: 1 и 4]
Употреба извора	<p>П Кандидат у одговор уграђује информације из датих извора, и из тога изводи закључке.</p> <p>С Утврђује један важан елемент из извора (нпр. Иштван упозорава Имреа на важност хришћанске вере, подстиче свога сина на показивање примера у вршењу вероисповести), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. Иштван се трудио да се брине о наставку политике усмерене на очвршћавање хришћанства, хришћанско</p>	0–10 [не може се дати: 1 и 6]

	<p>веровање је сматрао за услов краљевског достојанства).</p> <p>С Утврђује да је Свети Ласло учврстио обавезу плаћања десетине, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. десетину је увео Свети Иштван, плаћала се цркви, убирали су је на основу добровољног признавања имовине).</p> <p>С Утврђује да је Свети Ласло појачао обавезу посећивања недељне литургије, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. то је увео Свети Иштван, Свети Ласло се трудио да примора поданике на вршење вероисповести).</p> <p>С Утврђује да је закон Калмана Кењвеша забрањивао одржавање паганских обичаја, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. то упућује на даље искорењивање паганских обичаја, доводило је у опасност и краљеву власт, у време Калмана Кењвеша су пагански обичаји већ били потиснути).</p>	
<p>Откривање чињеница битних за догађаје</p>	<p>П Кандидат приказује стварање црквене организације и кораке у правцу очвршћавања хришћанства, и открива њихову покретну снагу и значај.</p> <p>С Утврђује једну основну чињеницу у вези примања хришћанства (нпр. до тога је дошло истовремено са оснивањем државе, Мађарска је постала западна хришћанска држава), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. црква је била главни ослонац краљевске моћи, Мађарска се прикључила европском хришћанском културном кругу).</p> <p>С Утврђује да је Свети Иштван изградио црквену организацију, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. створио је бискупије (епархије) и надбискупије (архиепископије), мађарска црквена организација није била подређена немачкој / била је независна / на челу је стајао естергомски надбискуп, Свети Иштван је цркву даровао имањима, изграђена је мрежа парохија).</p> <p>С Утврђује да су владари оснивали манастире, и даје једно битно установљење у вези последице тога (нпр. калуђери су имали важну улогу у образовању / преобраћању на веру, основани су бенедиктански манастири, монашки ред је био непосредно подређен папи, манастири су добијали привилегије од владара).</p> <p>С Утврђује да је Свети Ласло краља Иштвана прогласио за свеца (као и принца Имреа и бискупа Гелерта), и даје једно суштинско установљење у вези тога (нпр. повећао је углед владарске породице, Иштвана је сматрао за пример); или утврђује да су се закони Светог Ласла / Калмана Кењвеша занимали питањем неожењености свештеника, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. тада је о том питању још била расправа унутар цркве, привремено су дозволили да служе већ ожењени свештеници, новим рукоположеним свештеницима су забранили да се ожене).</p> <p>С: Сопственим знањем и тачним закључцима допуњава и поткрепљује своју анализу.</p>	<p>0–12 [не може се дати: 1 и 7]</p>

Композиција, правилна употреба језика	Излагање је дато у реченицама, реченице су јасне и једносмислене. Анализа је кохерентан текст, садржај се логично излаже. Ученикови закључци показују да зна да анализира. Одговор не садржи грубе граматичке или правописне грешке.	0–8
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		48
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		16

19. Кошут и Деак о нагодби (кратак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини приказује ставове Кошута и Деака у вези нагодбе. Одговор коришћењем извора упућује на битне повезаности (нпр. супротни став два политичара).	0–4
Оријентација у простору и времену	П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену. С Утврђује да је склапање нагодбе било 1867. године, и као последица нагодбе је ствиорена Аустроугарска монархија.	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему. С: Стручно користи следеће опште и конкретне историјске појмове: нпр. нагодба, дуалистичка (монархија) / дуализам, заједничке ствари, државни савез / конфедерација.	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба извора	П Кандидат у одговор уграђује информације из извора, и из тога изводи закључке. С Утврђује један битан елемент Кошутовог става (нпр. одбацивао је заједничку спољну политику / финансије / војне послове, није хтео да се врати из емиграције у домовину), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. Кошут је осудио нагодбу, сматра да се нагодбом Мађарска одрекла самосталног националног постојања). С Утврђује да је Деак аргументовао за систем нагодбе, и даје једно установљење у вези његовог става (нпр. нагодбу је сматрао напретком у односу на период апсолутизма, сматрао је нагодбу корисним споразумом).	0–6 [не може се дати: 1и 4]
Откривање чињеница битних за догађаје	П Кандидат приказује ставове Кошута и Деака, односно њихове предлоге и анализира их. С Утврђује улогу Деака приликом склапања нагодбе, и даје једно битно установљење у вези политичког значаја нагодбе (нпр. успоставља уставност, отвара могућност за изградњу парламентарног система, путем монархије Мађарска долази до улоге велике силе, нагодба је Мађарима обезбедила владавину над мањинама). С Утврђује један битан елемент Кошутовог одбојног става (нпр. до краја живота је остао у емиграцији, није желео да положи заклетву за држављанство, стално је критиковао систем нагодбе, написао је „писмо- Касандра“), и даје једно	0–8 [не може се дати: 1и 5]

	битно установљење у вези значаја / последица његовог става (нпр. његово име је постало симбол независности, још током његовог живота се изградио култ његове личности, није му дотвољена државна сахрана). С Утврђује да је Кошут (пре нагодбе) дао предлог за стварање државног савеза дунавских народа (Мађарска, Хрватска, Србија, Румунија, односно Ердељ-Трансилванија), и даје једно битно установљење у вези значаја предлога (нпр. државни савез би значио одбрану против Аустрије / Русије, омогућио би независност угњетених народа, његово оснивање би условљавало проширење мањинских права / помиривање између Мађара и мањина, спољне / унутрашње околности нису омогућавале остваривање таквог савеза).	
Композиција, правилна употреба језика	Издавање је дато у реченицама, садржај је логично састављен. У одговору нема грубих правописних или стилистичких грешака.	0–2
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		28
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		7

20. Сељаштво у доба дуализма

(дугачак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	Кандидат у суштини карактерише сељаштво у доба дуализма. Приказује унутрашњу поделу сељаштва. Приказује начин живота сељаштва, карактеристичне црте животних околности. Кандидат у одговору користи и анализира изворе, из њих извлачи битне закључке, утврђује последице.	0–8
Оријентација у простору и времену	П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену. С Утврђује да је доба дуализма трајало од 1867. до 1918. године, и установљава да је Мађарска тада биле део Аустроугарске монархије <i>или</i> упућује на неку просторну карактеристику теме (нпр. сељаци су живели у селима, карактеристично за сељаке који су припадали мањинама је да су живели у пограничним подручјима).	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему. С Стручно користи следеће опште појмове: нпр. друштво, сељак, сељаштво, слој, имање. С Стручно користи следеће конкретне историјске појмове: нпр. кубикаш, аграрни пролетер / надничар, иселјавање.	0–6 [не може се дати: 1и 4]
Употреба извора	П Кандидат у одговор уграђује информације из датих извора, и из тога изводи закључке. С На основу табеле утврђује једну битну чињеницу (нпр. већина су били власници малих и патуљастих имања (поседа), значајан је био број оних који нису имали имање, незнатан је број оних који су имали имање инад 20 / 50	0–10 [не може се дати: 1и 6]

	<p>јутара), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. сељаштво је било веома диференцирано, биле су велике разлике у имовини, претежна већина је живела у тешким околностима).</p> <p>С На основу извора утврђује једну карактеристику начина живота кубикаша (нпр. радили су на јавним градилиштима, стално су се селили, носили су са собом своје ствари / средства), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. живели су у беди, били су потчињени, преживљавање им је зависило од количине државних инвестиција).</p> <p>С На основу извора утврђује једну битну чињеницу (нпр. међу сељаштвом је било карактеристична народна ношња, народна ношња се разликовала по мањинама / подручјима), и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. сељаштво је сачувало локалне традиције, сељаштво је мање дотицало формирање масовне производње, сељаштво је било вишенационално).</p> <p>С Утврђује један битан елемент извора (нпр. уведена је обавеза школовања, деца од 6 до 12 година су требала да иду у школу, обавезно основно образовање се састојало из два дела), и установљава какве последице је то имало на сељаштво (нпр. порасла им је школованост, у њиховом кругу је смањен проценат неписмених), <i>или</i> објашњава зашто међу сељаштвом није свуда успело испоштовати закон (нпр. сељачку децу су рано увели у послове одраслих, у селима / на салашима је било мало школа).</p>	
<p>Откривање чињеница битних за догађаје</p>	<p>П Кандидат приказује унутрашњу поделу сељаштва, и открива карактеристичне црте појединих слојева.</p> <p>С Утврђује да је најбројни део друштва у оно доба било сељаштво, и даје једно битно установљење у вези тога (нпр. велика бројност сељаштва се објашњава аграрним карактером привреде, број је процентуално донекле опао услед урбанизације / индустријализације, од ослобађања кметова 1848. године су правно били слободни грађани).</p> <p>С Утврђује да је један (ужи) део сељаштва био имућни поседник, и даје једно битно установљење у вези њиховог стања и начина живота (нпр. вршили су производњу робе, имали су најамне раднике / послугу, из њиховог слоја су бирани сеоски руководиоци, у њиховом начину живота су се показивали знаци стварања грађанства).</p> <p>С Утврђује да су средњи слој сељаштва формирали власници мањих имања, и даје једно битно установљење у вези њиховог стања и животних околности (нпр. у много случајева имање им је било довољно тек за одржавање породице, поред обрађивања свог имања многи су радили и као најамни радници).</p> <p>С Утврђује да су најсиромашнији слој сељаштва формирали сељаци који нису имали имање / аграрни пролетери, и даје једно битно установљење у вези њиховог стања и животних околности (нпр. ту су припадали надничари / властелинске</p>	<p>0–12 [не може се дати: 1 и 7]</p>

	<p>слуге, због бедних животних околности су повремено ступали у штрајк / демонстрирали, велики део исељеника је био из њихових редова).</p> <p>С: Сопственим знањем и тачним закључцима допуњава и поткрепљује своју анализу.</p>	
Композиција, правилна употреба језика	<p>Излагање је дато у реченицама, реченице су јасне и једносмислене.</p> <p>Анализа је кохерентан текст, садржај се логично излаже.</p> <p>Ученикови закључци показују да зна да анализира.</p> <p>Одговор не садржи грубе граматичке или правописне грешке.</p>	0–8
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		48
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		16

21. Финансијска консолидација (кратак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	<p>Кандидат у суштини приказује финансијску консолидацију Мађарске у 1920-тим годинама.</p> <p>Одговор коришћењем извора упућује на битне повезаности (нпр. повереник Друштва народа контролише консолидацију, оснивање Народне банке за издавање новца).</p>	0–4
Оријентација у простору и времену	<p>П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>С Утврђује да се консолидација у Мађарској остварила за време премијера Иштвана Бетлена између 1921–31. године / после тријанонског мира 1920. године.</p>	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	<p>П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему.</p> <p>С: Стручно користи следеће опште и конкретне историјске појмове: нпр. консолидација, банка, инфлација, кредит / зајам.</p>	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба извора	<p>П Кандидат у одговор уграђује информације из извора, и из тога изводи закључке.</p> <p>С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. повереник Друштва народа може да предлаже податке / ограничава издатке / задржава каматне рате), и у вези тога даје битно установљење (нпр. Мађарска није била финансијски самостална, контрола је трајала само две године, повереник је био Американац Цереми Смит).</p> <p>С Утврђује неке битне елементе извора (нпр. основали су Мађарску народну банку, МНБ су овластили правом издавања новца), и у вези тога даје битно установљење (нпр. тиме је издавање новца постало независно од владе, то је било потребно због стабилизације новца, то је омогућио / обавезао зајам од Друштва народа).</p>	0–6 [не може се дати: 1и 4]

Откривање чињеница битних за догађаје	<p>П Кандидат приказује финансијску консолидацију Мађарске у 1920-тим годинама, и открива њене чињенице.</p> <p>С Утврђује да је на почетку 1920-тих година била значајна инфлација, и у вези тога даје битно установљење (нпр. круна је потпуно изгубила вредност, то је делимично била смишљена политика владе, и угрожавала је привредни процват).</p> <p>С Утврђује појаву пенге, и у вези тога даје битно установљење (нпр. у целом периоду је остао новац који није губио вредност, тиме је престала инфлација, његово издавање је омогућио зајам од Друштва народа).</p> <p>С Утврђује да је Мађарска од Друштва народа добила значајан кредит, и у вези тога даје битно установљење (нпр. зато је држава настојала да је приме у Друштво народа, услов тога је било остваривање значајног смањења државних издатака, од тога је влада давала зајам мађарској привреди, расправљало се о начину коришћења зајма).</p> <p><i>На исти елемент одговора се не може дати бод за садржајно вредновање два различита аспекта.</i></p>	0–8 [не може се дати: 1и 5]
Композиција, правилна употреба језика	Изражање је дато у реченицама, садржај је логично састављен. У одговору нема грубих правописних или стилистичких грешака.	0–2
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		28
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		7

22. Кадарово доба

(дугачак)

Аспекти	Поступци, садржаји	Бод.
Разумевање задатка	<p>Кандидат у суштини приказује социјалну и културну политику Кадаровог доба и анализира предузете мере у образовној и социјалној политици.</p> <p>Одговор истичући суштину приказује ширење друштвеног мира / функционисање Кадарове нагодбе.</p> <p>Анализа открива промене настале у образовној, културној и социјалној политици.</p> <p>Кандидат у одговору користи и анализира изворе, из њих извлачи битне закључке, утврђује последице.</p>	0–8
Оријентација у простору и времену	<p>П Кандидат поставља историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>С Утврђује да је Кадарово доба било између 1956. и 1988/89. године у Мађарској.</p>	0–4 [не може се дати: 1и 3]
Употреба стручне терминологије	<p>П Кандидат правилно употребљава опште, односно историјске појмове везане уз тему.</p> <p>С Стручно користи следеће опште појмове: нпр. комунизам / социјализам, образовање, култура, друштво.</p> <p>С Стручно користи следеће конкретне историјске појмове: нпр. „три Т“, социјално осигурање, универзитет.</p>	0–6 [не може се дати: 1и 4]

<p>Употреба извора</p>	<p>П Кандидат у одговор уграђује информације из датих извора, и из тога изводи закључке.</p> <p>С Утврђује неки важан елемент извора (нпр. према вицу Мађари више троше него што зараде, према вицу систем не интересују приватне ствари), и у вези тога даје битно установљење (нпр. у том добу је већ био дозвољен виц који благо критикује, животно схватање тог доба је било: „живи и пусти друге да живе“, Кадар се често појављивао као лукава / мудра / позитивна фигура, подносе другу привреду).</p> <p>С Утврђује неки важан елемент извора (нпр. порастао је број универзитета / виших школа, створени су нови престижни универзитети, створени су стручни универзитети), и у вези тога даје битно установљење (нпр. порастао је број студената / дипломираних, порасла је мобилност друштва, погоршао се ниво високог образовања).</p> <p>С Утврђује да је проценат пензионера (после 1960.) нагло порастао, и у вези тога даје битно установљење (нпр. увођење сељаштва у систем током колективизације, увођење приватних предузетника у систем, социјално осигурање постаје опште).</p> <p>С Утврђује неки битни елемент извора (нпр. опао је број совјетских филмова / гледалаца совјетских филмова, порастао је број америчких филмова / гледалаца америчких филмова), и у вези тога даје битно установљење (нпр. систем се већ није ограђивао од запада, улога идеологије је остала значајна).</p>	<p>0–10 [не може се дати: 1и 6]</p>
<p>Откривање чињеница битних за догађаје</p>	<p>П Кандидат открива друштвену и културну политику Кадаровог доба, и приказује његове најважније предузете мере.</p> <p>С Утврђује да је један од основних циљева Кадаровог доба био друштвени мир / нагодба са друштвом, и у вези тога даје битно установљење (нпр. и зато су мађарску називали највеселијом баракком, део тога је било [делимично] поштовање приватног живота, и то тумаче као Кадарову нагодбу).</p> <p>С Утврђује да се значајно проширила мрежа јаслица / забавишта / школа, и у вези тога даје битно установљење (нпр. олакшавање запошљавања жена, покушај заустављања смањивања броја рођења, преображај породичног модела, потреба за квалификованијом радном снагом).</p> <p>С Утврђује да су се појавиле прве форме породичне помоћи (нпр. породилско одсуство, дечији додатак, додела станова), и у вези тога даје битно установљење (нпр. покушај заустављања смањивања броја рођења, преображај породичног модела).</p> <p>С Утврђује да се у политици остварио принцип три Т (у преводу: забрањује, трпи, подржава), и у вези тога даје битно установљење (нпр. и даљи утицај комунистичке / социјалистичке идеологије, појава самоцензуре, недостатак слободе штампе).</p> <p>С: Сопственим знањем и тачним закључцима допуњава и поткрепљује своју анализу.</p> <p><i>На исти елемент одговора се не може дати бод за садржајно вредновање два различита аспекта.</i></p>	<p>0–12 [не може се дати: 1и 7]</p>

Композиција, правилна употреба језика	Излагање је дато у реченицама, реченице су јасне и једносмислене. Анализа је кохерентан текст, садржај се логично излаже. Ученикови закључци показују да зна да анализира. Одговор не садржи грубе граматичке или правописне грешке.	0–8
УКУПАН БРОЈ БОДОВА У ЗАДАТКУ		48
БРОЈ ИСПИТНИХ БОДОВА		16

Извори који се појављују у задацима (текст, слика, табела, график) се могу наћи на следећим местима:

8. задатак: www.cephas-library.com, anarsiman17.blogspot.com,
www.holocaustresearchproject.org
11. задатак: en.wikipedia.org, www.geographictravels.com, news.bbs.co.uk
12. задатак: Игнац Ромшич: Историја Мађарске у XX веку
14. задатак: en.wikipedia.org
15. задатак: Историја Мађарске у сликама. Доба дуализма
Уредник: Јанош Ђурђак
20. задатак: Без земље... Америкаши, кубикаши, шумаши, одсељени. Саставила:
Хорнок Лајошне Естер Немет, Ђомаендрод, 1998. (часопис Историја, 2002/1.)
Марија Крес: Мађарске сељачке ношње